

M^{SVEVA CASATI}
MODIGNANI

Fekete hattyú

MSVEVA CASATI
MODIGNANI

Fekete hattyú

MÆCENÁS

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Sveva Casati Modignani: *Il cigno nero*
Sperling & Kupfer Editori, Milano
© 1992 Sperling & Kupfer Editori S.p.A.

Fordította Székely Éva

Fedéltipográfia:

Hungarian edition
© by Maecenas Könyvkiadó, 2007

Hungarian translation
© by Székely Éva, 2007

ARLETTE

1990

ÖT ÉV TELT EL, mióta Emiliano meghalt, és utoljára voltam Riminiben a Grand Hotelban.

Amikor 1980-ban találkoztam vele, ragyogó ötvenéves férfi volt, én pedig csinos harmincéves nő. A Montalto Kiadó vezető hetilapjánál, a *Horizontok* címűnél dolgoztam mint különtudósító. És éppen elbocsátottak.

Látásból ismertem Emilianót, akárcsak a többi alkalmazott. Ha találkoztunk a folyosón, valami köszönésfélét mormoltam, amire soha nem válaszolt. Nagy nőcsábász hírében állt. Azok közé a férfiak közé tartozik, szól a fáma, aki úgy szerez örömet a szeretőjének, hogy nem ébreszt féltékenységet, és nem kelti a nőben azt a hitet, hogy hosszú kapcsolatra számíthat. Bennem, személy szerint, semmiféle érzelmet nem váltott ki. Hogy ez a klasszikus róka–szőlő-féle védekezés volt-e tőlem, vagy sznobizmus, azt nem tudom.

De amikor megláttam a hatalmas, sötét diófa íróasztalnál, sikerült némi borzongást keltenie bennem, pedig éppen magamon kívül voltam: a Montalto család, melyet e pillanatban Emiliano képviselt, elbocsátott, és ezzel porig alázott.

Én kértem, hogy beszélhessek vele. Az irodájában fogadott, a Meravigli utcai palota ötödik emeletén.

Arcán határozottság, kedvesség. Haja szőke, akár egy svédé, nagy szeme kék. Mintha megcsúfolta volna a ráragasztott nevet: Fekete Hattyú. Ez különböztette meg a Montalto család többi tagjától, akik a Fehér Hattyú nevet viselték, s akik így vagy úgy mind harcban álltak vele. Remekül illett rá a csúfnév, hangsúlyozta, milyen kivételes személyiség.

– Arlette Arisi – mosolygott. Tisztán, lassan beszélt, kellemes hangszíval. – Csodálatos név, a régi párizsi színház hangulatát idézi. Elbűvölő. Remek – hízelgett ragyogó mosollyal. – Tökéletesen tisztában vagyok veled, hogy megbántották, kétségtelenül igazságtalanság érte – tért azonnal a tárgyra.

Megkönnyebbülten sóhajtottam fel: a segítségével elégtételt fogok kapni.

– De semmit sem tehetek magáért – tette hozzá, s ettől kővé dermedtem. – Szilárd meggyőződésed, hogy amit írt, megfelel az igazságnak. Ismerem azt, akiről szól a cikke, és mondhatom, aljas emberek azok, akik följelentették önt.

– Akkor? – kérdeztem meghökkenve.

– Akkor az győz, aki a kés markolatát fogja. És nem magánál van a kés markolata – szögezte le.

A csalódottságtól mérhetetlen düh fogott el, és minden szót külön megnyomtam, amikor föl tettem a kérdést:

– Montalto úr, minek nevezné magát?

Nem jött ki a sodrából, kissé előrehajolt, jobb kezének mutatóujjával megbökte a homlokát:

– Látja ezt a kis tüskét, amit a ráncok írnak le itt?

Kénytelen voltam odanézni.

– Isteni jel – magyarázta –, mint a tibetiek harmadik szeme, és a családom minden tagja viseli. Azzal a különbséggel, hogy a mi esetünkben nem egy felsőbbrendű emberfajta megkülönböztető jegye – továbbra is szeretetre méltóan mosolygott.

Hátrányba kerültem, s hirtelen fülig vörösödtem. Düh, csodálkozás, helytelenítés járult a tehetetlenségemhez.

Csak annyit tudtam kinyögni:

– Mit tanácsol?

Megmoccant a fekete bőrrel bevont forgószéken, és majdnem atyai hangon felelt:

– Egy jó ügyvédet, aki a legmagasabb végkielégítést csikarja ki. Végül is magának van igaza. Tehát? – széttárta a karját.

– Cattolica ügyvéd úr megfelel? – kérdeztem gépiesen.

– Kedves Arlette. Jó ügyvédet mondtam, nem híreset, aki a Montalto család ügyvédje és barátja. Nem. Cattolica elintézné egy szép mondattal vagy egy jó tanáccsal.

Fölállt. Láthattam, milyen jó felépítésű a teste. Kezet csókolt. Hirtelen különös zavar fogott el.

Csodálatos szeptember végi nap volt, s ahogyan besü-
tött a szobába, megvilágított a szemközti falon egy szép-
séges Utrillo-képet.

– Csodálkozik, hogy ilyesmi még ma is megtörtén-
nek? – kérdezte. – Becsületére válik ekkora ártatlanság.
Maga olyan fiatal – hangjában érezhető volt a sajnálko-
zás. – Illik magához az ártatlanság. Szeretné, ha a világ
elborzadna az igazságtalanságon. Nem borzad el. 1980-at
írunk, húsz év múlva itt a millennium. Afganisztán lán-
gokban áll, Irak háborút visel Irán ellen, Bolognában a
pályaudvaron rettenetes merényletet követnek el, és mind-
ezt szó nélkül tűrjük.

– Annyira ártatlan azért nem vagyok, hogy ennyi köz-
helyet érdemeljek – vágtam vissza.

Már nem mosolygott – nagyot nevetett.

– Magának van egy nagy ajándéka – jegyezte meg mu-
latva –, meg tud lepni. Mondjuk akkor azt, hogy Arlette
Arisi a Montalto családi vállalat áldozata – folytatta. – Ha
vigasztalja, akkor elmondhatom, nagy és jó társaságba ke-
rült. Kiváló kollégáit áldoztuk már fel egy pszeudobarát-
ság oltárán csak azért, hogy valakinek megmutassuk, mek-
kora a hatalmunk.

Tudtam, hogy a Montalto család tagjai gátlástalanul
kiszolgálják a hatalom logikáját, de azt reméltem, hogy
Emiliano más: ember a farkasok közt. Valamiképpen az
is kellett, hogy legyen. Az a hír járta, hogy a többi főnök:
fivére, két húga, a sógorai gyanakodva figyelik.

Búcsúzásakor mindkét kezemet megfogta. Meghatód-
tam tőle.

– Ebédelni indulok – nézett rám, és kék szemébe lila
szirmokat festett a visszaverődő napfény. – Velem tart?

Azt akarta, hogy lépjek hódolói sorába. Akkor harmincéves voltam. A szakma szent lángja nem valódi tűzzel égett bennem. Azért írtam újságot, mert az írás volt az egyetlen, amihez értettem. Azért írtam, hogy élhessek.

Emiliano karjaiban ismertem meg a szenvedélyt, a váratlanul jött szerelem édességét. Ő is belém szeretett. Harcoltunk anyám és Emiliano családjá ellen.

Aki a legjobban küzdött ellenünk, az a húga, Lola volt, elbocsátásomat is neki köszönhettem. Lola – és nem June, Emiliano angol felesége – nehezítette meg az életünket.

A Fekete Hattyú halála után, akár a sors bosszújaként, a Montalto családot elsodorta a vihar. Ma nem más, mint egy halódó elefánt, sakálok és keselyűk hada várja, hogy széttépesse.

Nem vagyok bosszúálló, nem mondhatom, hogy örülök Lola meg a rokonai szerencsétlenségének. Egyszerűen kitöröltem agyamból a nevüket, a történetüket. Évekig úgy gondoltam Emilianóra, mintha nem halt volna meg. Mintha hosszú útra ment volna, s bármikor visszajöhet. Végül is nem láttam meghalni.

Spanyolországban, egy napfényes júliusi délelőttön ért utol a tragédia híre, mégpedig a lehető legszokványosabb és kegyetlenebb módon. A barcelonai *Princesa Sofía* szállodában reggeliztem, szórakozottan belenéztem egy napilapba, és megláttam a fényképét meg a címet: „Emiliano Montalto olasz kiadó tragikus halála”. A családból senki se vette a fáradságot, hogy értesítsen.

Emlékszem, a fürdőköpenyre borítottam a forró teát. Első reakcióm a féktelen düh volt. Nem lett volna szabad, hogy a történetünk így érjen véget.

A teáskannát belevágtam a szekrény tükrébe, és amikor darabokra tört, összes álmomat láttam semmivé válni. Aztán dühömet mély fájdalom váltotta fel. Az életemet, a jövőmet nyújtottam Emilianónak, és ő elárult. Gyermeünk itt növekszik bennem, és amikor a világra jön, homlokán valószínűleg viselni fogja a tüskét, az apjától örökölt kis jelet.

Hónapok, évszakok, évek teltek-múltak.

Tovább éltem és tovább írtam. Lelkesedés nélkül. Ez volt az egyetlen munka, amihez értettem, ami segített abban, hogy élni tudjak. Emiliano halála után a legkellemtlenebb munkákat bízták rám: kis anyagokat írtam, és jól fizetett munkatársak rosszul sikerült cikkeit írtam át. Negyvenéves voltam, s megint a régen elmúlt pályakezdői beosztásba kerültem. Közönyösen néztem bájos fiatal kolléganőimet, akik még csak nem is lökdöstek félre. Magam álltam arrébb az útbukból.

Tudósítói munkát is végeztem, melyet beletörődésem és odaadásom jutalmának tüntettek fel, valójában azt a munkát kaptam, amit kollégáim nem szívesen vállaltak. Ez alkalommal Riminibe küldtek egy orvoskongresszusra, melyet az elsődleges és másodlagos magasvérnyomás-, illetve szívbillentyű-betegségek talaján kialakult szívbetegségekben megfigyelhető molekuláris szintű elváltozásokról tartanak. Be kellett számolnom „azokról a genetikai tényezőkről, melyek a szívizomzat összehúzódásáért felelős fehérjék szabályozását végzik”. Egyszerű, nem?

Arról volt szó, hogy fordítsam érthető nyelvre, amit a szakemberek mondani fognak és a beszámolóikban írnak. Ehhez a munkához alázat, türelem, szorgalom és hozzáértés szükséges; dicsőséget persze nem hoz.

Öt éve nem jártam azokon a helyeken, amelyeken Emilianóval olyan boldog voltam. Találhattam volna ürügyeket, hogy ezúttal is elkerüljem a zarándokhelyeket, de inkább a sorsra bíztam a dolgot; mindig is belenyugodtam a sorsomba.

Amikor leparkoltam a legendás Grand Hotelnél, szépen sütött a májusi nap, meleg volt, a levegő mégis friss, tengerillatú. Ez már nem a *belle époque* levegőjét őrző szálloda volt, hanem inkább a történelem egy darabja, melyet Fellini fantáziája szentelt meg. Az első emeleti teraszon Európa zászlai lengedeztek.

A tisztán ragyogó homlokzat visszavitt az időben. Mint-

ha nem is telt volna el annyi év, mintha nem is született volna közben a lányom, mintha Emiliano most is ott várna az első emeleti lakosztályban, melynek ablakai a kertre néznek, szökőkútra.

A bejárati lépcsőhöz vezető kavicsos úton lépkedtem, illatos kerti virágok közt. Hallottam Emiliano nyugodt hangját, amint a nevüket sorolja: „A lóhere közt azok a rózsaszínű kis kelyhek oxalisok. A lila meg a fehér zuhatag arabis caucasica...”

– Csak nem Arlette Arisi doktornő? – a férfi hangjából csodálkozás és meglepetés hallatszott ki. Általában így szólítottak, a végzettségemmel járt ez a cím.

Úgy fordultam meg, mint akit valami illetlenségen kaptak rajta.

– Domenico! – kiáltottam fel sírástól elcsukló hangon. Kezet nyújtottam, melegen szorította meg.

– Hát végre újra itt van – mondta a bárpincér, aki az ismerős fehér kabátot viselte a szokásos fekete selyem csokornyakkendővel.

Szemem kifényesedett a könnyektől.

– Domenico, kedves Domenico – suttogtam.

– A szokásosat? – kérdezte, és mosolygott, hogy lepellezze ellágyulását.

– A szokásosat – feleltem, s én is elmosolyodtam, amikor betessékelt a bárba.

Emilianóval délelőtt mindig egy pezsgőkoktélt ittunk. Délben egy üveg Cristalt. Este is vidáman iszogattunk, ha Riminiben időztünk a Grand Hotelban.

Amikor Emiliano meghalt, nem ittam többé. Sajnálkozás nélkül, könnyedén hagytam abba.

A sarokba ültem le, egy karosszékre, a zongora mellé, szembe a bárpulttal, és körülnéztem. Ugyanaz a keleti szőnyeg, ugyanaz a rózsaszínű selyemhuzat a kis díványokon, fotelokon. Senkit se láttam. Eszembe jutott Gianni Luda, a zongorista, aki szép hangján minden nyáron Riminiben énekelt a Grand Hotel vendégeinek. Kedves, érzékeny férfi volt. Valahányszor Emilianóval beléptünk

a bárba, mindig rákezdedt a *Magányra*, arra a régi nápolyi dalra, melytől mindig könnyekig meghatódtam, bár elérzékenyülésemet inkább a pezsgőnek tudtam be.

Emiliano ilyenkor mellém ült a díványra, átfogta a vállam, és szerelmes szavakat suttozott a fülembe. Néha elgondolkodva meredt rám, mintha valami titkot kutatna, melyet szerinte a lelkem mélyén rejtegetek.

– Itt marad nálunk néhány napig? – kérdezte Domenico, amikor az asztalkára tette a magas, keskeny pezsgőspoharat a vidáman táncoló buborékokkal.

– Nem tudom. Sok mindentől függ – válaszoltam, és feléje emeltem a poharat. – Nem iszik velem a régi idők emlékére?

Töltött magának is egy pohárral, és az enyémhez emelte:

– A régi idők emlékére – ismételte meg halkán.

– És őrá – suttoztam, szinte féltem kiejteni a nevét.

Domenico bólintott. A nap megcsillant rövid, sűrű háján, mely éppen olyan szőke volt, mint Emilianóé.

– Itt történt, ugye? – kérdeztem tétován.

Megint csak bólintott. Mégis éreztem, hogy szívesen beszélne arról a szörnyűségről, melynek tanúja volt.

– Pontosan hogy történt? – kérdeztem hirtelen.

A hivatalos közleményeken kívül is tudtam néhány részletet, még akkor, egy iszonyatos telefonálás során, Lola árulta el.

– A fivérem halála minden reményedet elmosta, hogy bekerülj a családukba – mondta akkor végtelenül cinikusan Lola. Csakis ez érdekelte, nem is titkolta, mennyire örül, hogy füstbe ment az a remény, melyet soha nem is dédelgettem.

– Csakugyan részeg volt? – vallattam Domenicót.

– Soha senki nem látta részegnek – válaszolta a fiatalember. – Azt hiszem, ön se – jegyezte meg.

Igaza volt. Bármennyit ivott Emiliano, soha nem látam, hogy elhomályosodott volna az agya.

– Azt hiszem, Arisi doktornő, hogy Emiliano Montalto

még soha nem látott olyan tisztán, mint akkor éjjel – folytatta egy kis hallgatás után. – Utolsó szavai önről szóltak.

Ezt nem tudtam. Sóvárogva néztem rá, azokat a szavakat vártam.

– Először egy furcsa történetet mondott el – emlékezett vissza Domenico. – Mosolyogva mesélt, mint mindig. Aztán, mielőtt elővette a pisztolyt, azt mondta: „Az én beteges érzékenységem is egy nagy kitolás. És hogy Arlette ilyen édes és bájos, az is.” És nagy gyöngédség volt a szemében – fejezte be a fiatalember.

– Hazudott – állapítottam meg szomorúan. – Soha nem voltam édes, különösen hozzá nem.

Arra gondoltam, miért nem mondtam meg Emilianónak, hogy gyereket várok. Jó alkalomra vártam, amikor szép nyugodtan elárulhatom. Ha tudja, talán nem lesz öngyilkos. Vagy tán akkor is. Mennyi örültség és mennyi meggondolás rejlik egy öngyilkosság mélyén? Ki tudja, jó apja volna-e a kis Emynek? Így neveztem el a kislányunkat.

– Domenico, maga hisz a végzetben? – firtattam váratlanul, amikor felhajtottam az italt.

– Nehéz kérdés – tért ki a válasz elől. – Van, aki szerint a végzetünk hasonlít ránk.

– Persze. A végzet így vagy úgy kötelez rá, hogy kövessük – feleltem.

Az, hogy hiszek egy olyan kifürkészhetetlen erő hatalmában, melyet a csillagok vagy az istenek irányítanak, és amely minden mozdulatunkat meghatározza, könnyít a lelken, enyhíti a lelkifurdalást, mely elsodort volna, ha azt hiszem, hogy a sors abban a pillanatban íródik, amikor beteljesül. És nem előbb.

– Ebben az esetben meg volt írva, hogy éppen itt kell történnie – mondta Domenico. – Ebben a karosszékben, ahol most ön ül.

Képtelen voltam megmoccanni. Kezemben remegni kezdett az üres pohár.

– De hát annyi idő telt már el – folytatta a férfi, és helytelenítően rázta a fejét.

– Mire emlékszik még? – legyűrtem felindultságomat, és tovább kínoztam.

– Egy lövésre. Száraz csattanás volt, nem is túl hangos. Apró lyukat ütött jobb felől a homlokán. Azonnal megölte. Oldalra csuklott a feje, mint amikor egy kimerült embert meglep az álom.

Az újságokban úgy jelent meg, hogy Emilianót fegyvertisztítás közben érte a lövés.

– Köszönöm a pezsgőt – suttogtam, és nyújtottam a poharat.

A kongresszusra érkezettek zajos csapata özönlött be, csupa vidám arc, a kihajtókon azonosító kártya.

Fölálltam, elköszöntem Domenicótól, akinek az új vendégekkel kellett foglalkoznia.

Némi erőfeszitésembe került, hogy a hallba menjek. Fejembe szállt a pezsgőkocktél, évek óta nem ittam.

– Van foglalás Arisi névre? – kérdeztem a portást.

– Hogyne, asszonyom – felelte tisztelettel, amikor belenézett a számítógépbe. – Csomagja van?

– A kocsimban, a parkolóban.

Hívott egy londonert:

– Kísérd fel a hölgyet – kulcsot nyomott a fiú kezébe.

Gépiesen követtem a fiatalembert, fejem, lábam egy kicsit nehéz volt.

Kísérőm invitálására beléptem egy halványkék se-lyemmel tapétázott szalonba. Körülnéztem, és egy pillanattig azt hittem, elájulok. Azonnal ráismertem a lakosztályra, melyet Emilianóval elfoglaltunk, amikor a Grand Hotel vendégei voltunk. Az erkély ajtaja csak be volt hajtva. A délelőtt levegője a közeli nyár előhírnöke volt. A krémszínű függönyök lengedeztek a beáradó szellőben. Az asztalon friss virágok: fehér Betty Herholdt rózsák közt finom halványsárga bazsarózsák. Mindig ezeket választotta nekem Emiliano. Kis kártya az asztalon: „Üdvözöljük – Igazgatóság”. Az udvarias gesztus nem csillapította nyugtalanságomat. Bementem a hálószobába, melyben évekig aludtam. A komódon újabb virágok.

Az ágyon hosszú ujjú, fehér selyem hálóingem, nyakki-
vágásában, csuklóján csipke.

Szédültem, remegett a lábam. A múltnak ez a hihetelen, felkavaró rekonstrukciója egy pillanat alatt eltörölte az utolsó öt évet. Nem csodálkoztam volna, ha megjelenik Emiliano, és a karjába ölel.

– Rosszul érzi magát? – kérdezte aggodalmasan a londiner, amikor látta, hogy elsápadok.

– Nem, köszönöm. Minden rendben – nyugtattam meg. Mosolygott, és kiment.

Tudtam, hogy néhány holmim a Grand Hotelban maradt. Emiliano egész évre bérelte a lakosztályt. Többnyire itt hagytunk mindent, utált csomagokkal utazni. Halála után kaptam egy levelet a szálloda vezetőségétől, kérdezték, küldjék-e utánam. Ha válaszolok, szembe kell néznem a múlttal, melyet el akartam felejteni.

Leültem az ágy szélére, és akkor vettem észre az arany nyakkendőőtűt, az éjjeliszekrényen hevert. Egyszerű finom rácsszerkezet, szélén foglalatban egy briliáns, és bevésve két betű: E. M.

Edison Montaltóé, Emiliano apjáé, a kiadóvállalat alapítójáé volt. Ő ajándékozta a fiának, amikor megszerezte a diplomát.

– Zsugoriságból – tréfálkozott Emiliano. Igazából nagyon szerette az ékszert, szinte mágikus hatalmat tulajdonított neki. Mindig hordta. Most, az éjjeliszekrényen, mintha arra várt volna, hogy újra viseljék.

Rosszul éreztem magam, és tudtam, miért. Azért küldtek Riminibe, hogy tudósítsak egy kongresszusról, erre foglyul ejt a múlt.

Főlemeltem a telefonkagylót, és a központot hívtam.

– Kérem az igazgatót – mondtam.

Pillanatok múlva erős, magabiztos hangot hallottam.

– Isten hozta, Arisi doktornő. Gianni Stammer vagyok. Miben állhatok szolgálatára?

Emlékeztem rá. Magas, komoly férfi, kissé nyers arcú. Dél-Tirolból.

Röviden vázoltam a helyzetet.

– Szeretnék valami magyarázatot erre a rejtélyre – mondtam végül egyszerűen.

– A lakosztály végig a rendelkezésére állt – mondta. – Tudtuk, hogy vissza fog jönni, ezért igyekeztünk rendben tartani. Higgye el, semmi rejtély nincs – tette hozzá.

– Azt akarja mondani, hogy senki sem lakott benne az öt év alatt? – hitetlenkedtem.

– Pontosan. A számlát rendszeresen, havonta fizették, hogy bármikor az ön rendelkezésére álljon. Nem tudott róla? – tudakolta kissé habozva a férfi.

– És ki fizeti ezt a királyi elhelyezést? – tréfáltam, de azt hittem, megőrülök.

– Őszintén szólva nem tudom – válaszolta Stammer, most már meg volt győződve őszinteségemről. – Egy bank folyósítja az összeget. Mint mindig. Tíz év óta senki más nem lakott benne, csak ön és Montalto úr.

– Hogyhogy nem szóltak erről a rendelkezésről?

– Azt hiszem, erre nem tudok válaszolni – mentegetőzött Stammer. – Gondoltam, tud róla. Mi az utasításokhoz tartottuk magunkat.

– Kinek az utasításaihoz? – faggatóztam tovább.

– A bankéhoz, természetesen. Az Union de Banques Suisses-hez. Sajnálom. Többet nem mondhatok.

Köszönés nélkül tettem le a kagylót. Ki adhatott ilyen utasítást? Nyilván nem a Montalto család. Öt hosszú év után kell erre a hihetetlen felfedezésre jutnom.

Ültem az ágyon, és úgy sírtam, mint egy rémült gyerek. Szerettem volna, ha velem van a kislányom. Emy még nincs ötéves, de hihetetlenül megnyugtató teremtés. Életvidám gyerek, a legszomorúbb pillanataimban is erőt ad.

Mint minden Montaltónak, neki is van egy kis tüske-rajzolata a homlokán. Most még alig látni, de ahogy múlnak az évek, egyre mélyebben bevésődik majd: mint az apjáé és a nagypjáé, az öreg Edison Montaltóé. Emy is a dinoszauruszok fajtájához tartozik, mely olyan fontos volt az én életemben is, meg a családoméban is.